

РОЗДІЛ III

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ТА ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СФЕРИ КУЛЬТУРИ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.19>

Титаренко В.П., м. Полтава
Ковальчук В.О., м. Полтава
e-mail: vezkovalchuk@gmail.com

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У тезі розглянуто значення впровадження освітніх технологій, спрямованих на розвиток екологічного мислення учнів як важливої складової освіти для сталого розвитку. Проаналізовано сучасні підходи до інтеграції екологічної освіти в навчальний процес, що базуються на принципах міждисциплінарності, практичної діяльності та усвідомленого ставлення до довкілля. Обґрунтовано доцільність використання проектного, інтерактивного, дослідницького навчання, кейс-технологій та елементів гейміфікації у формуванні відповідального ставлення до природи. Підкреслено роль учителя технологій у формуванні в учнів екологічної культури та навичок критичного осмислення впливу техніки і технологій на сталий розвиток суспільства.

Ключові слова: екологічне мислення, сталий розвиток суспільства, освіта для сталого розвитку, освітні технології, екологічна культура.

Abstract. The thesis examines the importance of implementing educational technologies aimed at developing students' environmental thinking as a key component of education for sustainable development. The study analyzes modern approaches to integrating environmental education into the learning process based on interdisciplinarity, practical activity, and conscious attitudes toward the environment. The use of project-based, interactive, research, case-study, and gamification methods in forming responsible environmental behavior is substantiated. The role of technology teachers in shaping students' environmental culture and critical understanding of the impact of technology on the sustainable development of society is emphasized.

Keywords: environmental thinking, sustainable development of society, education for sustainable development, educational technologies, environmental culture.

Сучасна освіта постає потужним інструментом розвитку екологічної свідомості та формування у молоді здатності діяти відповідально щодо довкілля. Підвищення рівня екологічного мислення учнів є необхідною умовою переходу до моделі сталого розвитку суспільства, у центрі якої – гармонійна взаємодія людини, техніки та природи.

Як зазначає Л. Чистякова, сталий розвиток потребує оновлення змісту та технологій підготовки педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів трудового навчання та технологій [1, с. 123-124]. Вона підкреслює, що екологічна культура формується на основі поєднання наукових знань і практичних дій, спрямованих на відповідальне ставлення до природного середовища. Ефективним засобом розвитку екологічного мислення є включення до освітнього процесу екодизайну та технологій апсайклінгу – переробки матеріалів із наданням їм нового функціонального призначення [1, с. 125-127]. Такі підходи не лише розвивають творчість, а й

демонструють, як інноваційна діяльність може сприяти збереженню ресурсів і скороченню відходів, що відповідає філософії сталого розвитку.

У сучасних умовах навчання має переходити від передавання знань до створення умов для активного пізнання і практичного досвіду. Як доводять А. Трутень і С. Толочко, ефективність екологічної освіти визначається правильним вибором методів і технологій, які забезпечують інтеграцію пізнавальної, діяльнісної та ціннісної сфер учнів [2, с. 1525-1527]. Серед інноваційних засобів виділяють проєктне навчання, інтерактивні технології, кейс-методи, гейміфікацію та мультимедіа, які сприяють розвитку критичного мислення та підвищенню екологічної компетентності [2, с. 1528-1531].

Актуальність розвитку екологічного мислення підкреслюється також у колективній монографії під ред. С. Толочко, де наголошено на необхідності інтеграції освіти для сталого розвитку в усі рівні професійної підготовки. Автори підкреслюють, що формування екологічної компетентності учнів і педагогів має здійснюватися на основі діяльнісного підходу, поєднання пізнавальної, практичної та ціннісної складових навчання [5, с. 215-219]. Саме така єдність дає змогу перейти від декларативного знання про екологічні проблеми до практичних дій у напрямі сталого розвитку суспільства.

Проєктна діяльність дає змогу учням безпосередньо досліджувати екологічні проблеми свого середовища — від сортування відходів до створення енергоефективних рішень у школі. Наприклад, участь у міжнародних екологічних ініціативах «Black Sea Box» або «Green Steps» сприяє підвищенню екологічної обізнаності та формуванню розуміння власного внеску у сталий розвиток [2, с. 1530-1532]. Використання рольових ігор, воркшопів і ток-шоу з екологічної тематики сприяє залученню емоційно-ціннісної сфери, що є необхідною умовою формування сталих переконань.

Питання інтеграції ідей сталого розвитку в педагогічну освіту порушено також у працях Н. Постернак і С. Білявського. Автори зазначають, що організація освітнього процесу в сучасній школі має ґрунтуватися на поєднанні екологічних, соціальних та економічних компонентів сталого розвитку [3, с. 45]. Освіта, за їхнім визначенням, повинна виховувати екологічно свідомих громадян, здатних оцінювати наслідки науково-технічного прогресу та приймати рішення, орієнтовані на суспільне благо [3, с. 46-47]. Таке завдання передбачає підготовку педагогів до інтеграції екологічного змісту у всі предметні галузі та використання сучасних технологій навчання.

Важливий теоретичний фундамент окреслює концепція освіти для сталого розвитку (ОСР), розроблена в українських і міжнародних наукових дослідженнях. О. Висоцька трактує освіту для сталого розвитку як «систему безперервного навчання, що забезпечує формування нового типу мислення — мислення відповідальності перед природою, суспільством і майбутніми поколіннями» [4, с. 26]. У своїй праці авторка підкреслює, що ОСР повинна виховувати в учнів уміння бачити взаємозв'язки між природними, соціальними й економічними процесами, приймати екологічно обґрунтовані рішення та діяти на основі моральних і громадянських цінностей [4, с. 31-35]. Ефективна реалізація цієї концепції передбачає міждисциплінарний підхід, активні методи навчання, а також орієнтацію на реальну практичну діяльність [4, с. 42-46].

Отже, розвиток екологічного мислення учнів у контексті сталого розвитку суспільства можливий лише за умови комплексного використання освітніх технологій, що поєднують когнітивну, діяльнісну та емоційно-ціннісну компоненти навчання. Учитель технологій має стати фасилітатором, який не лише навчає технічних умінь, а й формує екологічно орієнтований світогляд, демонструючи практичні способи зменшення негативного впливу людини на природу.

Використання інноваційних методів – від апсайклінгу й екодизайну до проєктів, гейміфікації та цифрових ресурсів – дає змогу реалізувати головну мету екологічної освіти: формування свідомого, відповідального громадянина, здатного мислити системно і діяти на благо довкілля та сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Чистякова Л.О. Сталий розвиток і екологічна освіта: проблеми впровадження в процесі підготовки вчителя трудового навчання та технологій. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 93. С. 123-128.
2. Трутень А.В., Толочко С.В. Інноваційні методи та технології у формуванні екологічної компетентності в учнів старших класів. *Освітологічний дискурс*. 2024. № 5(23). С. 1525-1532.
3. Білявський С.М., Постернак Н.О. Особливості організації освітнього процесу в умовах сталого розвитку. *Педагогічні інновації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Миколаїв: МНАУ, 2021. С. 45-47.
4. Висоцька О.Є. *Освіта для сталого розвитку: навчально-методичний посібник*. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2011. 128 с.
5. Екологічна освіта і виховання в умовах сталого розвитку: монографія / за ред. С.В. Толочко. Київ: ІПВ НАПН України, 2024. 328 с.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.20>

Зузяк Т.П., м. Вінниця

e-mail: zuzyak@ukr.net

Бабчук Ю.М., м. Вінниця

e-mail: babchuk@vspu.edu.ua

Чадюк Г.Ф., м. Вінниця

e-mail: gallinkachaduk@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ПРОЄКТУВАННІ ДЕКОРАТИВНИХ ВИРОБІВ

Анотація. У статті розглянуто тенденції впровадження інноваційних технологій у художнє проєктування декоративних виробів. Проаналізовано роль цифрових інструментів – комп'ютерного моделювання, 3D-друку, лазерного різання, візуалізаційних програм – у формуванні сучасного художнього образу. Визначено взаємодію традиційних та інноваційних технік у контексті сучасного декоративного мистецтва. етнічних художніх цінностей у поєднанні з технічним прогресом.

Ключові слова: інновації, художнє проєктування, декоративно-ужиткове мистецтво, цифрові технології, дизайн, 3D-моделювання.

Abstract. The article examines the trends in the introduction of innovative technologies into the artistic design of decorative products. The role of digital tools – computer modeling, 3D printing, laser cutting, visualization programs – in the formation of a modern artistic image is analyzed. The interaction of traditional and innovative techniques in the context of modern decorative art is determined. ethnic artistic values in combination with technical progress.

Keywords: innovation, artistic design, decorative and applied arts, digital technologies, design, 3D modeling.

Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво перебуває на етапі активної трансформації, зумовленої розвитком цифрових технологій та інноваційних методів візуалізації. Художнє проєктування – як процес створення естетично та функціонально досконалого виробу – дедалі частіше інтегрує до свого арсеналу інструменти комп'ютерного моделювання, 3D-друку, лазерного гравіювання, а також технології доповненої та віртуальної реальності. Ці засоби не лише розширюють можливості митця, а й формують нову культуру творчого мислення, де традиційна ручна праця поєднується з інженерною точністю цифрового середовища.